Mart – Nisan 1967
Sayı 45–46

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

Bu sayıda:

BU SAYFA SİZİN

Almanya'daki işçilerimiz:

Bu satırları bir işçi olarak ve Almanya'da şahidi bulunduğum olayların acısıyla yazıyorum. Vatanımdaki hayalci arkadaşlara bazı gerçekleri açıklıyabilirsem, bahtiyarım. Almanya'daki işsizlik krizinin basınımız tarafından icabı kadar toplumumuza açıklandığına eminim. Hal böyle iken, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun Almanya'ya işçi göndermek için kayıtlara devam ettiğini duyuyorum. Ve hayret ediyorum. Bir yabancı memlekette çekilen işsizliğin insanı ne derece etkilediğini ve başına neler getirebileceğini düşünmeğe lüzum bile yok. Burada garlarda yatan, işsiz gezen kardeşlerimizi gözönünde bulundurunuz. Artık Almanya'da iş değil, sefalet kapısı açık durmaktadır. Buradan vatana dönüş hazırlığı varken, memleketimizde Almanya hayalinin devam ettirilmesi gerçeklere sırt çevirmektir. Artık yurttan işçi sevkiyatı kesilmeli ve buradan dönecek işçilerimizin memleketimizde ne yapacakları düşünülmeli ve derhal tedbir alınmağa başlanılmalıdır.

Tarlasını, evini, dükkânını satan, kurulu düzenini bozup buralara gelmek istiyenlere sözüm şu: Güvendiğiniz dağlara kar yağdı. Elindeki işini bırakma!

Zeki Elibol, Heidelberg-Almanya

*

Vazgeç bu sevdadan:

Almanya'da on binlerce Türk işçisi işyerinden çıkarılmış, perişan durumdadır. Nürnberg şehrindeki İş Bulma Kurumuna başvurduğumuzda bize verilen cevap, «Özür dileriz, memleketinize dönmekten başka yapacağınız bir şey yok» olmaktadır. Yalnız Nürnberg'te memlekete dönemiyecek durumda parasız ve işsiz kalmış iki binden fazla Türk vardır. İstediğimiz sadece memleketimize dönebilmektir. Firmalar iflâs ilân edip kapanıyor, son zamanlarda işten çıkarılan işçilerin paraları ödenmiyor. Gizli tutulmaya çalışılan, fakat artık pek aleni olan husus şudur: Yeni Alman hükümetinin işyerlerine yaptığı tamim hiçbir yabancı işçiye iş verilmiyeceği merkezindedir. Halen Nürnberg istasyonu işsiz kalmış sefil işçilerin barındıkları bir mesken olmuştur.

Mustafa Bulut, Nürnberg – Almanya

*

Almanya'da işsiz, Türkiyede işsiz:

Dört aydanberi işsizim Almanya'da. İşe gireceğime dair bir emare de yok. Bilâkis, işten çıkarmalar devam ediyor. Türkiye'den buraya çalışmaya gelene kadar çektiğimi ise bir ben, bir Allah, bir de benim durumumdaki işçi kardeşlerim bilirler. İşler bozulunca Almanların bilhassa biz Türk işçilerine karşı tutumları da değişti. Şimdi vatana döneceğim, ama ne yapacağım? Gidince işim olacak mı? Hayır. İşsizlik parası alacak mıyım? Hayır. Hasta olunca doktora bedava muayene olabilecek miyim? (Evet diyen varsa beri gelsin.) Şu halde Başbakanın o kadar yüksekten atması neye? İşçiler oylarını ona vermiş diye övünüyor. Evet, öyleydi, bu kafamı bilmem ki ne edeyim. İnanmıştım, kanmıştım. Şimdi uyandım, ama geç oldu. Bıktım artık, Almanya'da işsiz, Türkiye'de işsiz . . . İş ve çalışmak istiyorum. Anlaşıldı mı? Lâf değil, akıl değil, vaad değil . . .

Mustafa Beştaşlı, Ulm-B. Almanya

*

DURUM

10 Şubat günü gazeteler — sonradan memlekette büyük yankılar uyandıracak — «Temel Haklar ve Hürriyetler Kanunu Tasarısı»nı yayınlıyorlardı. Tasarı Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve incelenmek üzere Bakanlar Kuruluna sevkedilmişti. Bakanlar Kurulu da, tasarı metnini, fikirlerini almak üzere ayrı ayrı bakanlıklara göndermişti.

«Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı»nda neler yoktu ki! Evvelâ memlekette sınıf ve zümrelerin varlığı inkâr ediliyordu. Bu inkârdan sonra, değişik menfaat zümrelerinin halka karşı ekonomik ve politik çıkarlarına karşı durmayı yasaklıyordu.

Meselâ, sendikalar işçi sınıfı adına, yerli-yabancı büyük sermayenin akla durgunluk veren soygunlarını açığa vurmıyacak ve soyguna karşı savaşmıyacaktı. Çünkü Temel Haklar Tasarısı, bir menfaat zümresine karşı yürütülecek savaşı «milli birliği bölücü» olarak niteliyordu. Oysa, Anayasa grev hakkını kabul etmekle, işçi sınıfının sermayeci sınıfın sömürmesine karşı greve giderek savaşma hakkını tanımıştı. Anayasaya göre, bu savaşın gösteri, yürüyüş, yazılı ve sözlü yayın gibi daha başka şekilleri de vardı. Temel Haklar Tasarısı bu hakları sınırlandırmak, hattâ ortadan kaldırmakla Anayasaya açıkça karşı çıkıyordu.

İkinci bir örnek: Temel Haklar Tasarısı kanunlaştığı takdirde, toprak beylerinin yaman sömürme düzeni de tenkit edilemiyecek; yurdumuzda süregelmekte olan Ortaçağ kalıntısı üretim ilişkilerinin değiştirilmesini, toprak reformuyla yoksul köylünün topraklandırılmasını, marabacı-yarıcı gibi şekiller alan toprak köleliğinin ve derebeyliğin kaldırılmasını istemek de «milli birliği bozucu» sayılabilecek ve bunu istiyenler yıldırım mahkemelerinde onbeş yıla kadar mahkûm edilebilecekti. Bundan başka, yılda milyonlar vuran, fakat bir işçi kadar bile vergi vermiyen yerli-yabancı büyük vurguncular, yerli-yabancı ortaklıklar, bankalar, büyük ithalât-ihracat ve nakliye şirketleri hiçbir şekilde tenkit edilemiyecek, kompradorların en çok yetiştiği dış ticaretin devletleştirilmesi istenemiyecekti. Vergi adaletini savunan ve dış ticaretin devletleştirilmesini istiyenler yıllarca zindanlara atılabilecekti. Hükümetin Amerikaya bağımlı dış politikası da katiyen tenkit edilemiyecekti; böyle bir tenkit de aynı sonucu verecekti.

Tasarıda usul hükümleri de yamandı. Bunlar faşist İtalya ve Nazi Almanyasında uygulanmış ceza usullerine pek benziyordu. Öyle uzun boylu araştırıp soruşturma yoktu. Yeminli ve Adalet Bakanlığına bağlı olmayıp da Yüksek Yargıçlar Kuruluna bağlı bir yargıç tarafından yapılan ilk tahkikat kaldırılıyordu. «Sanık»lar siyasi polisin terör ve dayağından hemen sonra, «Adalet Bakanlığının uygun gördüğü yerde kur-

---

Faşizm harptir. İnsan düşmanlığıdır. Halkların en öncü, devrimci güçlerini kırmaktır. Ulusal eserleri ve kültürü yıkmaktır.

---

durabileceği» olağanüstü mahkemelere sürülebilecekti. Bu olağanüstü mahkemelerde de öyle uzun boylu savunma falan yoktu. Zira bu mahkemelerde suçüstü hükümleri uygulanacaktı. Yani «şipşak usulü»ne göre, yurtseverler 15–20 yıl için zındanlara atılabilecekti. Tasarı, hem temel haklar, hem de 141 ve 142-nci maddeler hakkında bilirkişi müessesesini kaldırıyordu. Bazı namuslu bilirkişilerin 142'nci maddeden ağır hapsi istenen yurtseverler hakkında suçsuzluk raporları vermeleri Demirel iktidarının hiç de hoşuna gitmemişti. İktidar yurttaşları istediği gibi ezebilmek için bu pek hafif freni de ortadan kaldırmak istiyordu.

Demirel hükümeti Amerikan tekellerinin, yabancılara bağlı sermayecilerin ve toprak beylerinin soygun ve sömürme düzenini korumak için 141 ve 142 gibi faşist maddelerle yetinmiyor, halk düşmanı programını rahatça uygulıyabilmek maksadiyle demokratik akımları susturmak, Anayasayı rafa kaldırmak ve silme bir faşist düzeni kurmak yollarını arıyordu.

Demirel iktidarının bu çıkışı bütün yurtsever güçler tarafından sert bir tepki ile karşılandı. Üniversite profesörlerinin, CHP-nin İnönü ve Ecevit kolunun, TİP, DİSK gibi işçi ve sendika çevrelerinin, Türkiye Komünist Partisinin ve «Bizim Radyo»nun, tabii senatörlerin, 27 Mayısçı ve Atatürkçülerin Demirel iktidarının bu faşist çıkış hazırlığına karşı tepkileri gerçekten de sert ve sürekli oldu. CHP, TİP, DİSK, TKP değişik bildiri ve çağrılarla halk efkârını Demirelcilerin Temel Haklâr Tasarısına karşı direnmeye dâvet ettiler. Üniversite profesörleri ve bilim adamları verdikleri demeçler ve yazılariyle aynı istekte birleştiler. Haftalarca süren bu tepki hükümet saflarında tereddütlere sebep oldu. Demirelciler adım adım gerilemeye başladılar. Tasarı Bakanlar Kurulundan tekrar Adalet Bakanlığına «geri alındı». Adalet Bakanı Dinçer'in deyimiyle, «bakanlıkta mevcut birçok tasarılardan biri» oldu. Demirel de basın mensuplarına sık sık «korkulacak bir şey olmadığını, ortada proje halinde bir müsvedde olduğunu» söylüyor ve ancak tasarı meydana geldikten sonra «konuşmalarını» salık veriyordu. Demirel ve arkadaşlarının bu adım adım taktik gerilemeleri, bir yandan halk efkârının sert tepkisinin etkisini azaltmak istediklerini, bir yandan da tasarıyı dayatmak için başka yollar ve metotlar aradıklarını gösteriyor. Çünkü gerek Demirel, gerekse Adalet Bakanı Dinçer verdikleri değişik demeçlerinde bir yandan da tasarıdan vazgeçmediklerini, onu bir an önce kanunlaştırmaya çalışacaklarını söylüyorlar.

Demirel hükümetinin, Temel Haklar Tasarısını bazı ufak-tefek değişikliklerle yeniden ortaya atacağı, bu değişiklikler sayesinde bazı ılımlı çevrelerin mukavemetini yenme, arada halk efkârının mukavemet temposunu düşürme ümidini beslediği düşünülebilir. Bu gibi psikolojik bir anda Temel Haklar Tasarısının başka bir boya ile karşımıza çıkması kuvvetle muhtemeldir.

Böyle bir taktik değişikliği karşısında, Temel Haklar Tasarısına karşı mukavemetin hukuki olduğu kadar politik olduğu da söylenebilir. Çünkü Temel Haklar Tasarısı hukuk prensiplerine, özellikle ceza hukuku prensiplerine karşı olduğu gibi, Anayasaya da karşıdır. Bu bakımdan, ona karşı muhalefet yalnız hukuk prensipleri ile sınırlandırılamaz. Böyle olsaydı, usul hükümlerinde yapılacak bir değişiklik yeter görünürdü. Oysa mesele, dediğimiz gibi, yalnız hukuki değil, aynı zamanda politiktir. Yani tasarının hedefi Anayasanın temel hükümlerine muhalefet, özgürlükleri or-

tadan kaldırmak ve faşist bir idare kurmaktır. Bu bakımdan, tasarıya karşı muhalefet, onun şu veya bu esasına karşı değil, tümüne karşıdır. Meselâ, hükümet, bilirkişi müessesesini kabul etse de, ilk tahkikatı tekrar koysa da, ya da suçüstü usulünü uygulamaktan vazgeçse de, tasarı yine Anayasaya, demokratik prensiplere karşıdır.

Esasen, tasarıya karşı bugüne kadar bilinen direnmenin niteliği de genellikle böyledir. Bu direnmenin genişliği ve karakteri üzerinde biraz durmak faydalı olacaktır. Dediğimiz gibi, tasarı, değişik çevrelerde kuvvetli bir tepki uyandırdı. Bu çevreler arasında, işçi ve sendikacıları, bilim adamlarını, subay, öğrenci, gençlik ve öğretmen teşkilâtlarını saymak gerekir. Ankara Orta-Doğu Üniversitesi Talebe Cemiyeti, Hukukçular Derneği bu konuda ayrı ayrı açık oturumlar tertiplediler. Bu oturumlara değişik fikir ve siyasi akımlara mensup olanlar, profesörler, yargıçlar, subaylar, öğrenci ve gençler, sendikacılar, CHP-liler, TİP-liler, değişik sosyalist akımlar mensupları ve komünistler katıldılar. Bundan başka, bazı ilim adamları İstanbul ve Ankarada münakaşalı konferanslar tertiplediler. Bu konferanslara da değişik sosyal ve politik ufuklardan yurtseverler katıldılar.

Bu tepkiler sert ve aynı hedefe doğru yönelmiş olduğu halde, ayrı ayrı ve bir ortak ahenkten yoksun olma niteliğini de saklamaktadır. Fakat Temel Haklar Tasarısına karşı savaşın bu devresi içinde muhalefet güçlerinin işbirliği ve güçbirliği bakımından şu yenilikleri tesbit etmek mümkündür: Evvelâ demokratik güçlerde ve muhalefet çevrelerinde faşizme karşı direnme isteği açık ve berrak bir şekilde anlaşılmıştır. Bu güçler faşizme karşıdır derken, bu faşizmin nereden geldiğini ve hedefinin ne olduğunu da tesbit etmek zorunluğu vardır. Bugün yurdumuzda Demirelciler eliyle faşizmi getirmek istiyenler, memlekette hegemonyayı elinde tutan en gerici, en sömürücü yabancı ve onların ortağı yerli zümrelerdir. Yani Amerikan tekelleri, toprak beyleri ve yabancılarla bağlı sermayeciliktir. Demek oluyor ki, Demirelcilerin faşizm özentilerine karşı çıkan demokratik kuvvetler, yerli kompradorlara karşı oldukları gibi, Amerikan emperyalistlerine de karşıdırlar. Temel Haklar Tasarısına karşı direnmede bu nokta açıkça belirmiştir.

Bundan başka, ortak muhalefet, henüz ortak bir cephe yaratamamış olmakla beraber, ortak cephe için elverişli bir ortam yaratmıştır. Bu elverişli ortam, değişik demokratik güçlerin, ortak düşmana karşı savaşırken bazı ortak prensiplere sahip olduklarını açık ve belirli bir şekilde görmelerinden ileri geliyor. Şüphe yok ki, bu durum, faşizme, emperyalizme ve derebeyliğe karşı olan kuvvetlerin güçbirliğine doğru gelişmede yeni bir aşamadır. Ve bu aşamaya dayanarak, yarın daha sağlam, daha yakın, emperyalizme ve faşizme karşı savaşta o nispette de daha verimli ve daha yüksek bir dayanışma aşamasına ulaşmak mümkün olacaktır.

Temel Haklar ve Hürriyetler

Türk-İş ve DİSK

Türk-İş ile DİSK arasındaki çatışma ve ayrışma, AP iktidarının «Temel Haklar ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı» ile keskinleşti ve yeni bir aşamaya ulaştı. Bu aşamada Türk-İş ile DİSK'in tuttuğu yollar daha da aydınlandı. Türkiyede yalnızca işçi hareketinin geleceği, işçi sınıfının savaşı bakımından değil, tüm yurdumuzun ve halkımızın geleceği bakımından iyiyi kötüden iyice ayırmak, kötü yolun sonundaki uçurum kadar, iyi yolun açtığı parlak ufukları da hiçbir bulanıklık bırakmadan göstermek ve emekçi yığınlarını doğru yolda yöneterek ilerletmek bugün işçi hareketi öncülerinin en önemli ödevidir.

Bugünkü aşamada Türk-İş ile DİSK'in tuttukları yollar birbirine taban tabana zıttır. DİSK, yetkili kaynakların verdiği sayılara göre, 100.000 işçiyi temsil eden bir kuruluş olarak doğmuştur. Ve üye sayısı artmaktadır. Buna karşılık, Türk-İş kendi kayıtlarına göre 600.000 olarak gösterdiği ve ancak 325 bininin aidat ödediği üyelerinin bir kısmını kaybetmiştir. Şüphesiz, bu gelişmeler, bugün için bir duraklama döneminde bulunan kavşak başındaki milyonlarca emekçi arasında bilinçli bir billurlaşmanın belirtileridir.

Türk-İş yönetimi, DİSK'in kuruluşunu ilkönce işçi birliğini parçalama suçlamalarıyla önlemeye çalıştı. Gerçi DİSK yöneticileri reformcu, devletçi, plâncı ve hızlı kalkınmaya yönelmiş bir amaç güttüklerini açıkladılar ve bu uğurda Türk-İş'ten ayrı olarak birleşmenin zorunlu olduğunu belirttiler. Ama işçi sınıfının birliği zorunluğuna içtenlikle inanmış olan işçi yığınlarının, birçok sendika yöneticisinin, Türk-İş yönetiminden gelen bu suçlama karşısında bir duraklama geçirmesi de anlaşılır bir davranıştı. Ne var ki, Türk-İş'in DİSK'e yönelttiği «işçi birliğini parçalama» suçlamaları karşısında, DİSK kurucuları ve üyelerinin de öne sürdüğü reddedilmiyecek gerçekler vardı. Türk-İş bir yandan işçiye hoş görünmek, bir yandan da AP iktidarıyla tam bir anlaşma içinde işlerini yürütmek siyasetinde direniyordu. Birçok grev olayında görüldüğü gibi, işçiden yana çıkacağı yerde, işçinin karşısında, patrondan ve hükümetten yana cephe alıyordu. DİSK'in kuruluş hazırlıklarından sonra da, Türk-İş bu tutumunda olumlu yönde değişiklik yapmadı. Aksine, olumsuz davranışlarını bir kat daha artırdı. Sadece şu birkaç örnek bu gerçeği göstermeye yeter: Türk-İş yönetimi, Amerikan sendikalarından bundan sonra da para almaya devam edeceğini defalarca tekrarladı. Amerikan sendikalarında yuvalanmış CIA casusluk teşkilâtı üyeleri olan sarı sendikacı akıl hocalarıyla işbirliğine açıkça devam etti. Bu akıl hocalarının yardımıyla, birçok sendikacıya, Amerikan Elçisi Hart'ın işçi düş-

---

Faşizm özgür düşünce düşmanlığıdır. Ağızlara kilit, bileklere kelepçe, kalemlere zincir vurmaktır.

---

manı konferanslarını zorla dinleterek, işçilerin beynini yıkamaya kalkıştı. Petrol-İş grevlerinde, bir yandan grevi destekler görünerek, öte yandan AP iktidarının erteleme kararlarına sesini bile çıkarmıyan, Menderes'in sarı sendikacısı Nuri Beşer'i el altından Batman'a göndertip işçilerin haklı savaşını baltalamaya çalışanlar da Türk-İş'in yöneticilerinden başkaları değildi.

Türk-İş yöneticileri, çevirdikleri bu kirli oyunların bir tek benzerini bile DİSK içinde gösteremezler. Aksine, son gelişmeler, Türk-İş yönetiminin yalnızca temel işçi haklarına karşı değil, aynı zamanda temel yurttaş hak ve hürriyetlerine karşı da suç ortaklığını paylaştığını ortaya koymuştur. Profesörlerimiz, ilerici aydınlarımız, Atatürkçü gençliğimiz, 27 Mayısçı örgütlerimiz gibi, DİSK de, AP iktidarının Temel Haklar Tasarısı'na karşı çıkmıştır. DİSK Genel Başkanı Türkler, bu tasarının amacının, işçi sınıfının Anayasada yer alan bütün hak ve hürriyetlerine sünger çekmek olduğunu, bilinçlenen işçi sınıfının bu haklara sahip çıkma çabalarını önlemek olduğunu, sermaye çevreleriyle toprak ağaları ve yabancı işbirlikçilerinin aşırı sömürme düzenine karşı çıkanların önüne set çekmek olduğunu, bu tasarıyla AP hükümetinin faşizme yöneldiğini belirterek, devrimci sendikaların bu tasarıya karşı savaşacağını kesinlikle açıkladı. Buna karşılık, Türk-İş yönetimi Demirelin ve AP bakanlarının avutma taktiğinin savunuculuğunu yaptı. Şöyle ki, önce tasarı AP-nin parmak çoğunluğu Meclisine sunulacak, sonra Türk-İş bunu titizlikle inceliyecek ve daha sonra eğer hürriyetleri kısıtladığı görülürse tutumunu açıklıyacak!

Oysa profesöründen gencine kadar bütün ilerici, Anayasacı güçler, bu terör tasarısının özünün temel hak ve hürriyetleri çiğnediğini, bu ruhta bir tasarının Meclise getirilmesinin bile hata olacağını, çünkü başta Anayasaya taban tabana zıt olduğunu açıkça ortaya koymuşlardır. Türk-İş yönetimi ise, bu ruhtaki tasarının Meclise getirilmesine karşı çıkmak şöyle dursun, AP-nin parmak çoğunluğuna Anayasayı çiğneme fırsatı verilmesinden yana çıkmaktadır. Demirel'in ya da Adalet Bakanı Dinçer'in yaptığı gibi, Türk-İş yönetimi de ilerici güçleri avutarak faşist kanun tasarısına yol hazırlamakta, AP iktidarı ve onların Amerikalı sömürgeci ortaklarıyla işbirliği yapmaktadır.

Türk-İş Genel Başkan Yardımcısı Hasan Türkay işte bu amaçla ve kendi hatalariyle DİSK'i malûl gösterme manevrasına başvurarak, bu devrimci sendika örgütünü yabancı ideolojilere hizmet etmekle suçlamaya kalkışmıştır. Böylece, AP-li ve Amerikalı efendileri gibi, Türk-İş yöneticileri de, Atatürkçü ve 27 Mayısçı Anayasa düzenine en düşman faşist ideolojiye yaptıkları hizmeti örtbas etmeğe, işçi yığınlarını aldatarak, bağımsızlık ve özgürlük yolu ile faşist diktatörlük yolu kavşağında duraklamaları biraz daha sürdürmeğe ve zaman kazanarak emellerini gerçekleştirmeğe çalışmaktadırlar. Bunun içindir ki, bu kavşaktaki emekçi yığınları arasında, bağımsızlık ve özgürlük yönündeki billurlaşma Türk-İş yöneticilerini telâşa düşürmüştür. Çünkü bu billurlaşma, işçi sınıfının birliğinin ancak işçi sınıfının yararına olabileceğini, ancak işçi sınıfı yararına bir birliğin anlam taşıyabileceğini emekçi yığın-

---

Memleketimizde NATO'culuk, harp hazırlığı faşizmdir.

---

larına göstermektedir. Aynı zamanda, işçi sınıfının birliğinin ancak bağımsızlık, özgürlük, ilerilik yolunda olabileceğini de ortaya koymakta ve bu doğru yolda öncülük yapmaktadır. Türk-İş'in gidişine zıt olan bu kurtuluş yolunda billurlaşmayı hızlandırmak, emekçi yığınlarını bu yöne yöneltmek, bugün gerçek yurtsever sendikacıların başlıca ödevidir.

Yaşar Üstel

8 Mart ve Kadınlarımız

Bundan 57 yıl önce, kadınların eşit haklara kavuşması, çocuklarını barış içinde mutlu bir dünyada büyütebilmesi, insanın insan şerefine lâyık bir hayat yaşaması için hayatlarını mücadeleye adamış kadınların çeşitli ülkelerden temsilcileri Kopenhag'da toplandılar. Ve adı, dünya emekçilerinin baskıdan kurtuluşu mücadelesi tarihine altın harflerle geçen Klara Zetkin'in teklifi üzerine, 8 Martı, dünya kadınlarının mücadele ve dayanışma günü ilân ettiler. O tarihtenberi 8 Mart, sömürücü düzenden kurtulmuş sosyalist ülkelerin mutlu kadınları için bir bayram ve dayanışma günü, insanın insana lâyık bir hayata kavuşabilmesi için çetin mücadeleler veren ülkeler kadınları için de bu kutsal savaşta yeni bir hamle günü olarak kutlanır.

8 Martın resmen kadınlar günü olarak kutlanmadığı ülkeler de var. Bunlar, emperyalizmin sömürücü ahtapot kollarını en fazla daldırdığı, insan haklarının en fazla ezildiği, terör ve baskı rejimlerinin bir avuç mutlu azınlığı koruduğu ülkelerdir. Bu ülkeler arasında Türkiyemiz de var.

Oysa 1910 yılında kabul edilmiş olan kadınlar gününün mücadele şiarları, yurdumuzun fedakâr ve cefakâr analarının, bugün ilericiler ve devrimciler tarafından ilân edilmiş olan İkinci Milli Kurtuluş Savaşında yerini almış olan aydın ve şuurlu kadın ve kızlarımızın mücadelesinde bugün için söylenmiş gibi taptazedir: «Emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı milli bağımsızlık için savaş. Kadınların eşit haklara kavuşması ve çocukların mutlu geleceği için mücadele. Dünya barışı için mücadele . . .»

İçinde bulunduğumuz dönemde, AP hükümetinin, Amerikan emperyalistleriyle yerli ortaklarının sömürü düzenini sürdürmek için faşizmi kanunlaştırmaya çalıştığı şu

---

Faşizme karşı savaş en yüksek yurtseverliktir.

---

günlerde bu şiarların anlamı ve kapsamı daha da büyüyor ve genişliyor. AP hükümetinin ve ona destek olan bir avuç soyguncu-vurguncunun bu çabalarının başarıya ulaşması, yalnız yurdumuzu bir zindana çevirmekle kalmayacaktır. Sömürü düzeni, bugüne kadar görmediğimiz bir amansızlıkla, emeğiyle geçinmeye çalışan herkesi kasıp kavuracak, kadınlarımızın bugün yalnız kâğıt üstünde olan eşit haklılığı da elden gidecek, hayat pahalılığı bugünlere rahmet okutacak bir hızla büyüyecek, çocuklarımız gözlerimiz önünde açlıktan, yokluktan kavrulacaklardır. Yurdumuz, yalnızca işsiz kalmak, sefalet çekmek, zindana atılmak, açlıktan-yokluktan ölmek hürriyetiyle hür olan insanlar ülkesi olacaktır.

İçinde yaşadığımız günler böylesine korkunç tehlikelere gebedir. Ve bu günler sözkonusu bütün tehlikeleri görüp kavrayan, bu tehlikelere karşı mücadelenin en büyük yurtseverlik olduğunu bilerek güçlerini birleştiren yurtseverlerin ve zinde güçlerin kudretinin arttığı günlerdir. Bundan ötürü de bu günler aynı zamanda aydınlıklara gebedir. Önümüzdeki günlerin karanlık ya da aydınlık olması, bugün her zamandan çok bizim elimizdedir. Kadını — erkeğiyle, genci-ihtiyarıyla bütün bir halkın elindedir. Ve düşman istilâsına karşı yürütülen Milli Mücadele yıllarında cepheye sırtında mermi yetiştiren Türk anasının, Türk kadınının ödevi, bugün o zamanki kadar büyük ve kutsaldır. Türk kadını bu ödevin büyüklüğünü kavradığı anda, ona aynı şevkle sarılacak kadar da güçlüdür.

Kadınların hak eşitliği kâğıt üzerinde kabul edildiğinden beri 32 yıl geçtiği halde, köyde karasabana koşulan, fabrikada gecesini gündüzüne katan, izbe denilecek evlerde saçını süpürge eden, kara cehalete mahkûm edilmiş Türk analarını, kadınlarını aydınlatmak, içinde yaşadığımız günlerin önemini anlatmak da, bütün zinde güçlerin giriştigi faşizme karşı mücadelede yerlerini almış olan aydın kadınlarımızın ve kızlarımızın başlıca görevidir.

Şimdiye kadar yurt sorunlarında aktif bir tutum alan, sendikaları ve gençlik birliklerini sömürücü düzene karşı demokratik hak mücadelelerinde desteklemiş olan Türkiye Kadınlar Birliği, TİP-nin ve CHP-nin kadın kolları, çeşitli dernek ve kuruluşlardaki kızlarımız bugün bu mücadele için seferber olmalıdırlar. Köylü kadınımız, getirilmek istenen faşist kanunların, yıllarca hasretini çektiği toprak reformunun sözünün edilmesini bile yasaklıyacağını anlarsa; işçi kadınımız, bugün elde ettiği bazı hakların da bu kanunlarla elinden koparılacağını görürse; ev kadınlarımız hayat pahalılığından şikâyetin bile bu faşist kanunlara göre hapisle cezalandırılacağını kavrarlarsa; bütün Türk anaları AP hükümetinin getirmek istediği faşist terörün, evlâtları için yokluk, hastalık ve ölüm demek olduğunu bilirlerse, artık hiçbir kuvvet onları bugünkü kutsal mücadelemize Kurtuluş Savaşı yıllarında olduğu gibi atılmaktan alakoyamaz.

Demirel hükümetinin faşist kanun tasarılarına karşı direniş, ulusal bağımsızlık savaşıdır, Amerikan köleliğinden kurtulma savaşıdır, Türkiyeyi atom yıkımından kurtarma savaşıdır.

Muhalefetteki siyasi partilerden sendikalara, öğretmen birliklerinden gençlik teşkilâtlarına kadar bütün Atatürkçü kuruluşların, profesörlerden yazarlara, işçilerden öğrencilere kadar bütün yurtseverlerin giriştikleri «Faşizmi durdurma» savaşında çok büyük bir kuvvet olacak kadınlarımızı yanıbaşımızda görmek, bu bakımdan biraz da bütün bu kuruluşlara ve yurtsever kişilere bağlıdır. Türk kızlarının, kadınlarının, analarının gücü, bu mücadelede asla küçümsenemiyecek bir güçtür. Bizler, siyasi partilerimiz ve derneklerimizle giriştiğimiz bu kutsal hürriyet ve ekmek savaşını, kadınlarımız da dahil, en geniş halk kitlelerini bu mücadeleye çekebildiğimiz ölçüde çabuk kazanacağız. Ancak faşizme karşı savaşta birleşecek bütün yurtseverler, kadını-erkeği, genci-ihtiyarıyla bütün bir halk, içinde yaşadığımız günlerin korkunç karanlıklar yerine aydınlık yarınlara yönelmesini sağlıyabilecektir.

Zahide Duru

Basından Yapraklar

Özgürlük insanın en kutsal ve alınmaz haklarından biridir. İnsanın ulusuna, topluma yararlı olabilmesi için hak ve özgürlüklerinin kanunlarla garantilenmesi zorunluktur. «İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi» de kişilerin bütün hak ve özgürlüklerinin savunulmasını emreder. Uluslararası bir anlaşma niteliğindeki bu evrensel beyanname, insanın hak ve özgürlüklerini kısıtlayan tüm gerici kanunlara, şiddet ve terör yönetimlerine karşıdır. Bu evrensel beyannameyi Türkiye de imzalamıştır. Böyle olduğu halde, Türk Ceza Kanunu'nun faşist İtalyadan alınan gerici 141 ve 142-nci maddeleri, 1961 Anayasasına tamamen zıt olarak halen yürürlüktedir. Bu yetmiyormuş gibi, gericileri, yabancı sermaye ile işbirliği yapan mutlu azınlığı, yani komprador zümreyi temsil eden Demirel hükümeti faşizme gitmektedir. AP iktidarı, komprador azınlığın, yabancı Amerikan tekellerinin çıkarlarını korumak ve onların yurdumuzdaki egemenliklerini sürdürmek, halkımızı sömürtmek, bağımsızlık ve egemen-

---

Demirel hükümetinin faşist tedbirlerini Anayasaya dayanarak çiğniyeceğiz!

---

liğimizi savunan ilerici demokratik güçlerin ağzına kilit vurmak için temel hak ve özgürlükleri sözümona koruma adına, bu hak ve özgürlükleri boğacak bir tasarı hazırlamıştır. Böylece, faşizm kapımıza dayanmıştır.

İkinci Dünya Savaşında faşizmin insanlığa ne büyük kurbanlara mal olduğu hatırlanırsa, faşizme karşı savaşın hem yurtseverlik, hem de insanlık savaşı olduğu anlaşılır. Onun için, halkçı aydınlarımız, ilerici sendikalar, dernekler ve örgütlerimiz, toplum ve politika adamlarımız da faşizme karşı savaşa katılmaktadırlar. Faşizme karşı direniş bir milli cepheye doğru gelişmektedir.

Bu sayımızda faşizme karşı direnişi belirliyen demeç, bildiri ve yazılardan özetler veriyoruz.

*

«AP hükümetinin yeni tasarılarının ortak hedefi, memleketimizde fikir ve düşünce özgürlüğünü kısmaktır. Muhalefetin ve basının denetleme sınırlarını daraltmak, hattâ büsbütün imkânsız hale getirmektir. Temel Haklar Tasarısı, Anayasanın tanıdığı fikir, söz ve vicdan özgürlüğünü toptan red ve inkâr etmekle, özgürlüklerin özüne dokunmak suretiyle de Anayasaya tamamen aykırı bir anlam taşımaktadır. AP, demokrasiyi yalnız kendisini iktidara getirmek için lüzumlu bir araç saymaktadır. Demokratik özgürlüklere inanmamış bir siyasal örgütün özgürlükleri çiğnemesi, kendi açısından doğaldır; ancak Anayasa ve memleket bakımından korkunçtur. Bu 1950–1960 arasında da aynen böyle olmuştur.»

(CHP Merkez Yönetim Kurulu'nun raporundan)

*

«AP iktidarı Anayasaya aykırı yeni terör kanunları hazırlamakla meşguldür. Toplumun doğal gelişme kanunlarına, terör kanunları ile karşı konulamayacağı bilinmelidir. AP iktidarına 141 ve 142-nci maddeler gibi faşist kanun maddeleri artık güven vermiyorsa, ne yapsalar, ne kadar ağır kanunlar getirseler, aciz içinde çırpınmalarına deva bulamayacaklardır. Hepimiz, Anayasadan yana olan bütün kişiler ve örgütler, faşizme gitme eğilimleri karşısında uyanık olmalıyız ve dayanışma halinde faşizme «Dur!» demesini bilmeliyiz.»

(TİP Genel Başkanı ***M. A. Aybar****)*

*

«Memlekette ötedenberi bir umacıdan bahsediliyormuş gibi, bir komünizm tehlikesinden bahsedilmekte ve her diktaya giden hareket, bu tehlikeyi önlemek bahanesiyle meşru gösterilmeye çalışılmaktadır. Geçmişteki kötü icraattan aldığımız tec-

---

Türk işçi sınıfı, emekçiler, devrimci sendikalar, faşizme geç demiyeceğiz!

---

rübenin ilhamiyle, komünizmle mücadele bahanesiyle hürriyetlerin baltalanmasına, iktidara karşı çıkanların susturulup, alkış tutanların beslenmesine şiddetle karşı olacağımızı açıklarız.»

(Millet Partisi adına, **C. Önder***)*

*

«Hükümetin hazırladığı bu tasarının gizli gayeleri vardır. Bu kanun çıktığı takdirde, rejim temelinden sarsılacaktır. Devletin ve Cumhuriyetin koruyucusu baskı kanunları değil, müesseseler olmalıdır. Bu müesseselerin başında da muhalefet partileri en kuvvetli unsurlardır.»

(CKMP Genel Sekreteri **Mustafa Kaplan***)*

*

«AP hükümetinin Temel Haklar Tasarısı'nın hedefi, faşizmi kurmaktır. Bugün Türk işçi sınıfı ve işçi haklarını savunan bütün sendikalar büyük bir tehdit altındadır. Temel Haklar Tasarısı, işçi sınıfının Anayasada yer alan bütün hak ve hürriyetlerine sünger çekmek amacını gütmektedir. Bu tasarı, 27 Mayıstan sonra uyanan ve bilinçlenen işçi sınıfının kendi haklarına sahip çıkma çalışmalarını önlemek, hâkim sermaye çevrelerinin sömürü düzenini sosyal adalet düzenine kaydırmak isteyenleri frenlemek amacını gütmektedir. Bu tasarıyı kanunlaştırmada muvaffak olacak parti veya iktidar, o andan itibaren Anayasa dışına düşmüş olacaktır. Ve biz, mutlaka Anayasanın bize tanıdığı direnme hakkını derhal ve bütün gücümüzle kullanacağız. Bunda kimsenin şüphesi olmasın.

Şunu kesinlikle belirtmekte fayda vardır: Bu tasarının kaynağı sömürücülerin tatlı kârlarını kaybetme korkusudur. Biz emekçiler ve devrimci sendikalar olarak, tatlı kârlar sağlamaya karşıyız. Bu tasarının kanunlaşmaması için her türlü demokratik haklarımızı sonuna kadar kullanacağız. Türk işçi sınıfı, emekçiler, devrimci sendikalar faşizme geç demiyeceğiz.»

(Türkiye Devrimci Işçi Sendikaları – DISK'in bildirisinden)

*

«TÖS olarak, en büyük memur sendikası ve en yetkili öğretmen kuruluşu olarak, biz, bütün şubelerimiz ve tekmil üyelerimizle, demokratik olmadığına inandığımız bu tasarıyı protesto ediyor, bu konuda yasa sınırları içinde önleyici her türlü demokratik çabaya kararlı bulunuyoruz. Zira bu tasarı kanunlaşırsa, emperyalizmin eğitim

---

Faşizme karşı savaşta şiarımız: Birimiz hepimiz için, hepimiz birimiz için, bütün ilerici, demokratik güçler ve örgütler olarak elele verelim!

---

düzenimizi ulusal özelliklerinden uzaklaştıran etkilerinden, örneğin barış gönüllülerinden yakınmak suç sayılabilecektir.»

(Türkiye Öğretmenler Sendikasının bildirisi)

*

«Temel Haklar Tasarısı'nı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörler kurulu endişe ile izlemektedir. Bu gibi tedbirlerin daha sert davranışlara yol açtığı, sonuçta Anayasa kuruluşlarının ve temel hakların fiilen ortadan kaldırıldığı bilindiğinden, Hukuk Fakültelerinin görevlerine ilişkin bir durum sözkonusu olduğu inancı ile, Fakültemiz Profesörler Kurulu, düşünce hürriyetine aykırı düşecek her tedbirin büyük sakıncalarını belirtmeyi ödev sayar.»

(Ankara Üniversitesi Hukuk F. Prof. Kurulu'nun bildirisi)

*

«Siyasi iktidarın baş sorumluları, komünizmi önleme perdesinin altına gizlenerek Türk ulusunun yücelme savaşına çelme takıyorlar. Yolsuzlukları, sömürüyü, yabancı soygunları korumak istiyorlar. Böylece, yabancılarla onlara âlet olanlar Türk ulusunu karanlığa boğma teşebbüslerinde birleşmişlerdir. Emperyalistler, Asyada, Afrikada, Lâtin Amerikada oynadıkları oyunları Türkiyede de tekrar etmek istemektedirler. Temel Haklar Kanun Tasarısı, yabancıların ve yerli ortaklarının sömürü emellerine hizmet için hazırlanmıştır. Bu kanun tasarısı, bizleri, bütün Atatürkçüleri, 27 Mayısçıları, devrimcileri, yurtsever güçleri karşısında bulacaktır.»

(TMGT, TÖDMF, 27 Mayıs Milli Devrim Derneği ve TMTF ortak bildirisi)

*

«Bu tasarı kanunlaşırsa, artık yoksul Türkiyemizde gerçekleri söylemek, fikri ve vicdanı hür vatandaş olmak sanık sandalyesine derhal oturmak demek olacaktır. Türk yüksek öğrenim gençliği demokratik düzen ve Atatürk ilkelerinin savunulmasını, geçmişte olduğu gibi, bugün de yapmaya hazırdır ve yapacaktır.»

(Ankara Üniversitesi Talebe Birliği'nin bildirisi)

*

«Toplum sorunlarının serbestçe ve korkusuzca tartışılmadığı bir düzen, demokratik olmaktan ve Anayasa çerçevesi içinde bulunmaktan uzaktır. Bunun arkasından her

---

Temel hak ve hürriyetlerden olan düşünce ve ifade hürriyetleri hiçbir siyasi iktidar tarafından ortadan kaldırılamaz.

---

zaman olduğu gibi şiddet ve baskı rejimleri gelir. Temel hak ve hürriyetlerden olan düşünce ve ifade hürriyetleri hiçbir siyasi iktidar tarafından ortadan kaldırılamaz; bu konuda çıkarılacak kanunlar yürürlükte kalamaz ve uygulanamaz. Hazırlanan kanun tasarılarının toplumun zararına olduğunu milletimize duyurmayı Türk üniversitelerine düşen bir görev saymaktayız.»

(Siyasal Bilgiler F. öğretim üyelerinin bildirisi)

*

«Özgürlükleri baskı altına almak amacıyla hükümetçe hazırlanan tasarı, özgürlüklerin artması ve güçlenmesi yönündeki akışı durduramıyacaktır. Türkiyemizde demokratik güçler özgürlüklerini koruyacak güçtedirler. Hiçbir iktidar anti-demokratik kanunları ne kabul ettirebilecek, ne de uygulayabilecektir. Zira karşısında bilinçlenen, güçlenen gerçek bir halk muhalefeti vardır.»

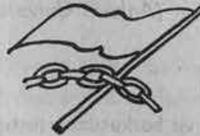
(Siyasal Bilgiler F. Öğrenci Derneği'nin bildirisi)

*

«Bu bildiride imzaları bulunan bizler, Ortadoğu Teknik Üniversitesi üyeleri, basında metni yayınlanmış bulunan «Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı»na karşı olduğumuzu bildiririz.

Bu tasarı, Türk Anayasasına ve onun getirmiş olduğu hür ve demokratik hukuk düzenine tamamen aykırıdır. Böyle bir kanunla demokrasi ve hürriyetler korunmaz, ancak ortadan kaldırılır. Bu tasarının âkıbeti ne olursa olsun, daha da önemli olan mesele, onu hazırlatan ve böylece fikir hürriyetini tamamen ortadan kaldırmak istiyen zihniyetin varlığıdır. Burada her şeyden önce bu zihniyete karşı olduğumuzu bildiririz. Anayasa ve hukuk düzeni için mücadele edeceğimizi, bir parçası olmakla şeref duyduğumuz Türk kamuoyuna bildiririz.»

(Ortadoğu Teknik Üniversitesinden 81 öğretim üyesinin bildirisi)

Toplumun gelişme kanunlarına, terör kanunları ile karşı konulamaz.

Siyasi Mizah:

Sunay Amerika'da

Bomba:

Cumhurbaşkanı Sunay Vaşingtona varınca, ordaki Elçiliğimiz önünde bir bomba patladı. Haber de bomba gibi gümledi. Bu işin sırrı da birtürlü çözülemedi. Çözülemez ya. Orası Amerika, babam. Orda koskoca Başkan Kenedi'yi öldürdüler, üstelik katili bulmak için ilâveten 14 kadar tanığı da öldürdüler de, hâlâ daha cinayetin sırrını çözemediler.

Zorlu düzenbazlardan ötürü, «onun çaldığı tefin önünde Şamın arabı da oynıyamaz» derler. Amma Makyavelizmi içli-dışlı politika haline getirmiş Anglo-Amerikan istihbaratı öyle sazlar çalar ki, onun önünde beli bileğinden ince siyaset köçekleri de oynıyamaz. O CİA, o Entelijan Servis ve FBİ filân, vaktiyle Ankaranın orta göbeğinde, sonra Selânikte Atatürkün müze-evi önünde patlattıkları gibi öyle bombalar atarlar ki, işin sırrını çözeyim diye uğraştıkça düğümlenir de düğümlenir meret.

Aaah Sunay Paşa, biliriz, topçusundur, öyle gülle gümlemesine, bomba bomlamasına kulağın alışıktır. Sen en iyisi bu patlayışın siyasi anlamına da kulak asma. Eğer, tavsiyemize uyarak, 12 kişilik o dar heyete «zehir hafiye» Sükan'ı da katsaydın, belki bu bomba sırrını da oracıkta çözerdiniz.

Hem efendim, biz de lâfı uzatıyoruz, nihayet siz oraya bomba sırrı çözmeye gitmediniz ya . . . Çözülecek şeyiniz çoook . . . Velhâsıl Sunayım, gidişin gidişlere benzemedi. Dönüşün neye benzer bilmem!

Anahtar:

Vaşingtona varır varmaz, Sunaya «Vaşington şehri onursal hemşeriliği» payesiyle, bir de şehrin anahtarını sundular. Sunay anahtarı aldı, şöyle eliyle bir okkaladı ki, vallahi hani Hamidonun beş baklalı muştasından daha ağır. Ben diyeyim 400 dirhem, sen de 1.200 küsur gram . . .

Sunayın böyle okkalayıp, çevresine belli etmemeye çalıştığı bir hayretle anahtara baktığını gören Prof. Aydın Yalçın, bir ara onun kulağına eğildi:

— Ben tanıdım paşam bu anahtarı, dedi. Bunun bir eşini vaktiyle sayın selefiniz Bayar'a sunmuşlardı.

Sunayın içinden bir soru geçti: «Demek bu anahtarları çift yapıyorlar!» Bizim içimizden bu soruya geçen cevap da şu: «Çift değil, paşam. Vaşingtonda bu anahtar-

---

Türkiyemizde demokratik kuvvetler, demokratik hak ve özgürlüklerini koruyabilecek güçtedirler.

---

ları düzine ile yapıyorlar. Neylersin, dünyada kendi yurtlarını yeni-sömürgeciliğe peşkeş çeken ve bu onursal anahtarı uçkuruna bağlama hammallığına lâyık başkanlar hâlâ parmakla sayılamıyacak kadar çok.

Anahtar ve kilit:

Sunaya böyle anahtar sunmanın anlamı nedir? diye düşünenler var. Bu bence, bizimkilerin Vaşingtona bağımsızlık ve egemenliğimizin, yeraltı servetlerimizin, hazinemizin, kışlamızın anahtarlarını teslim eylemelerine mukabeledir. Bir soru daha var: Peki, bu Vaşington anahtarı hangi kilide uyar? Cevap şu: Hak ve hürriyete açılan kapılara, hak ve hürriyeti söyliyen dudaklara, hak ve hürriyeti yazan kalemlere AP-nin mahut tasarısıyla takmak istediği faşist kilide uyar.

Fetih ve Fatih:

Consondan Eçisın'a kadar bütün Amerikan yetkilileri Sunayı pek beğenmişler ve «Kalpten konuştu, kalplerimizi fethetti» demişler.

Bizce, memleket satışında en yeni ihanet belgesi niteliğinde bir ortak bildiriyi imzalıyan adam için, Türkiyeyi ekonomik, politik ve askerî bakımlardan fetheden yeni-sömürgecilerin, onların hükümet indirme-bindirme uzmanlarının kalplerini fethetmekten daha kolay birşey olamaz. Ve Sunay bu fetih işini sadece Cumhurbaşkanı sıfatı ve imzasıyla başarmış bulunuyor.

Vaşingtonlu çağdaş cihangirlerin teşekkürüne gelince, tarih boyunca bu böyle olmuştur. Kaleyi kuşatanlar, onu içerden verenlerin kafasını daima kaztüyü ile okşar ve «dile benden ne dilersin?» derler.

Sunay bizden dilese de dilemese de, bizim ona vereceğimiz şey yeni bir unvandır: Menderes'ten sonra «Üçüncü Fatih!»

Sunay doktrini:

Truman Doktrini'ni öven Sunay, «Benim doktrinim de aynen budur» demesin mi?

Truman Doktrini, bizim bildiğimiz, Amerikan emperyalizminin yardımcı-dost-müttefik maskesiyle ve de tek fişek yakmadan Türkiyeye girişinin, kapıları içerden açanlar tarafından da onaylanmış belgesidir. Ve yirmi yıldır, sonuçlarını, memleketimize giren her doların altı dolar alıp götürmesinde görürüz. Sivil ve asker kırk bin Amerikalının içine de giremediğimiz üsleriyle, yani radarları nerelere ne verip nerelerden ne aldığını bilemediğimiz, ama yeraltı hangarlarına 32 milyonumuzun sığacağı tabutu çiviliyecek bombalar yerleştirdiğini gayet iyi bildiğimiz üsleriyle çöreklen-

---

Memleketimizde bu toprağın insanlarının mutluluğunu kendi kişisel çıkarlarının üstünde tutanların sayısı hapisanelerin alamıyacağı kadar çoktur.

---

mesinde görürüz. Kışlamızdan okulumuza kadar harim-i ismetimize kazık çakmasında görürüz. Nihayet, memleketin bağımsızlık ve egemenlik bekçisi olan ordusunu bile başınabuyruk kullanamıyacak duruma düşürülmesinde görürüz. Sunay işte bu Truman Doktrini'nden ötürü, «Bu doktrin benim adımı da taşır» diyebildiğine göre, ona artık Türk sözlüğünden Cumhurbaşkanından başka bir nitelik seçmek gerekiyor. O da ancak «Sömürge Valisi»dir.

Dememiz o ki, biz şimdi, vaktiyle İran gezisinden Şah'ın armağanı bir kilimle dönen Sunaya, bu sefer Amerikadan – mümkünse – bir sihirli değnek armağanı ile dönmesini salık veririz. Yoksa, bu memlekette zinde güçlerin İkinci Milli Kurtuluş doktrini karşısında bir gün cızlamı çekmesi gerekirse, o Şah'ın kilimi bir Amerikan sihirli değneği olmadan ne uçabilir, ne kaçabilir!

Körkadı

Hikâye:

Gazilerimizi Dilendirmeyiz

«Behni Hasan» köyüne doğru yetmişlik bir ihtiyar ağır-aksak yürüyordu. Dizde derman yoktu, yolda da aman. Çamur dizboyu. Yola çıkarken «yazın ayranı, kışın yorganı eksik etme» derler ya. Bu Gazi Yaşar dedenin içecek ayranı da yoktu, bu zemheride yola çıkarken yanına alacak yorganı da . . .

Şarkışla şosesinden Behni Hasan'a sapılan yerdeki kuyu başında bir mola verdi. Ayakta mola. Şöyle bir eliyle değneğine dayandı, öteki elinin başparmağını burnunun kanadına dayayıp bir sümkürdü. Ak sakalına bulaşanı da yazma mendille güzelce sildi.

«Eşşek kafa . . .» dedi içinden. «Gazi Omar'la beraber gitmek vardı Angaraya. Gitseydin beraber, seni de donatırlardı bey gibi. Donatırlardı da, şimdi sen koşmazdın Gazi Omar'ın köyüne. Koşmazdın da, ülen bunları kim donatmış böyle, yoğusam bunlara teyyare piyangosu mu çıkmış deyi senin köyüne seni görmeye koşanlar da olurdu . . .»

Gerçekten, seksenlik Gazi Ömer'i tanıyan tanımayan iki gündür Behni Hasan'a koşuyordu. O köyde panayır olsaydı hani, oraya Hızır yetişmiş de küplerden pekmez taşıyormuş deselerdi, yine de bu kadar konuk akını olmazdı. Ama değil mi ki «Gazi

Omar dede Angaradan dönmüş ve hem de bey gibi donatılmış», artık mümkünü yok, iki elin kanda olsa, gidilip görülecek...

Tevatür de gidip görmeden inanılacak gibi değildi canım. «Öyle ya, seksenlik Omar dede yoksulun biri. Döner taşı yok, uçar kuşu yok. Oğlu yok, uşağı yok. Ama bu yokların içinde sen kalk, kırk yıldır ikisi bir araya gelmemiş yakana İstiklâl Madalyasını tak ve de «gazilere mayiş bağlanacakmış» deyi Angaraya koş... Ülen, bu tevatüre inanılır mı? Dünya tersine mi döndü? Nerde görülmüş başında yok kıçında yok sencileyin bi köylüye mayiş bağlandığı? Angarada işbaşına gelen Sülman bey hökümatı mı, yoğusam köylüyü de insandan sayan işçi gomonos hökümatı mı? Emme sen yedi düvele karşı yedi cephede çarpışmışın, gazi olmuşun. E anladık. Lâkin Gazi Mustafa Kemal değilsin a... Mayiş kim, sen kim? Ülen Omar dede, senin başına dövlet kuşu mu kondu, yoğusam âhir ömründe mamir olup çıktın da bizim habarımız mı yok?...»

Başkaları için böylesi merak, Behni Hasan'a gidip de Ömer dedeyi bir görmeden giderilemezdi. Ama Gazi Yaşar, böyle bir meraktan çok, gazilikte boydaş oldukları için onu görmeye, biraz da takaza etmeye gidiyordu.

İçinden «dayan ha dizlerim» diyerek tekrar yürümeye başlıyacağı sırada, Behni Hasan yönünden gelen bir yolcu, eşeğini suvarmak için kuyuya yaklaşıyordu. Selâm verdi Yaşar dedeye. Köydeşi idi. O «Omar dedeye mi gidiyon?» diye sordu. Gazi Yaşar da «Sen Omar dededen mi geliyon?» diye...

Suvatın kıyısına iliştiler.

«Ben akşamdan gittim» dedi köydeşi, «emme anca bu sabah görebildim Omar dedeyi. Konukları evine sığmayacak kadar kalabalıktı. Habar ettik, şöyle Angarada donattıkları gibi bi geyinip geliversin odanın önüne, dedik. Çok geçmeden seninki bir göründü ki, başında leylek yuvası gibi yumuşak bi tekerlek şapka, palto dersen en âlâsından, setre-pantol, hem de şeher işi bol paça, ayağında da pençesi nah şu parmağım kadar kalın Emeriken kunduraları... He he heyt mübarek dedik karşıdan, kaymakam mı bu gelen, vali mi, yoğusam mecilis meppusu mu?»

«Nasıl da donanmış bu kadar canım, kim donatmış, söylemedi mi?»

«Söylemez olur mu Yaşar dede... Daha gazilere mayiş bağlanacak tevatürü çıkmazdan evvel, bıldır bi arzuhal vermiş mecilise. Demiş ki, Trablus senin, Çanakkale benim, taa Kafkasa kadar gitmiş bi eskerim. Tam dönüp de dolak çözeceğimiz sırada, bir de duyduk ki Mustafa Kemal Suvaz'da kongura toplamış. Davullar da gümlemiş ki, milli orduya esker yazılacak. Durur muyum demiş, sardık gine dolakları, da sonra taa mütareke borusu çalanda çözdük... Sonra demiş, 1926 da mı ne, şubadan kâat geldi ki, 51. alayın 2. taburundan Şarkışlanın Behni Hasan köylü 302 doğumlu Mustafaoğlu Omar acele gelsin deyi... Vardım ki, aha sana kırmızı şeritli bi İstiklâl Madalyası dediler. Dediler emme, madalya dediğin toprağa eksen bitmez. Hoş, bi karış toprağımız da yok. Vatan kavgasında yendik emme, ekmek kavgasında yenildik işte. Allahın bildiğini kuldan ne saklıyayım, düpedüz açım. Bana bi mayiş bağlanacaksa bağlansın. Ya da bi iş verin hökümatınızın kapısında. Verin ki, oranızı buranızı temizlerken uruhumu teslim edeyim...»

«Bak sen Omar dedenin ettiği işe...»

«Kötü mü etmiş ki?»

«Kötü değil emme, biliyon, şu Suvaz elinde bi ikimiz kaldık gazi olaraktan. İnsan meclise arzuhal verirken, ülen Yaşar, şunun altına sen de bi parmak bas demek yok mu?»

«Eh, ağızlar ayrı delinmiş, rızıklar da ayrıdır dede. Dinle hele. Seninki koskoca Angarayı birbirine katmış. Bi yıl bekledim, demiş. Hani benim arzuhalımın cüvabı? Lâkin cüvap veren mi vaa... Demirelin hökümat kapısına varmış, koğmuşlar. Neresidir bunun evi, demiş. Şurasıdır, demişler. Oraya da varmış. Emme Demirel bunun eline bi on pangonot tutuşturup savmış. Yaaa öyle mi, bağlanacak dediğiniz mayiş bu ha? Ver elini Kızılay! Kızılay ki, Angaranın at izi it izine karışan yeri. Bizim Omar dinelivermiş orda bi yapıyeri tahtaperdesinin önüne. Esker nöbetine dinelir gibi. Madalyayı da yakasında görünecek gibi eyice bürtletmiş. Elini de avucu yarı açık yarı kapalı uzatmış şöyle. Tam «gaziye bi sadaka» diyeceği sırada... aniden bi şimşek şavkının içinde şırrak deyi bi ses!»

«Eyvah...» diye belinledi Yaşar dede. «Şamarlamış mı yoğusam biri?»

«Kimin heddine düşmüş hey dedem. Makine şıraklamış öyle, makine! Bi gazatacı ossaat tasvirini çıkartmış Omarın, senin anlıyacağın. Ondan sonrası gayrık yokuş aşağı. Omarı hemen alıp gazataya götürmüşler. Sabahına, paşa gibi de basmışlar mı tasvirini gazataya... Telefonlar bi işlemiş, bi işlemiş... Derken milli müdafaadan bi binbaşı çıkagelmiş. Bi temenna çekmiş Gazi Omar'a. Kalk, demiş, seni vekil Ahmet bey istiyor. Ülen hangi Ehmet bu? Topaloğlu pulis Ehmet bey... Peki, madem emir yokardan, boynumuz kıldan ince... Kapının önünde karabulut gibi bi tomafil ki, böylesine Gazi Omarlar değil, Gazi Paşa bile binmemiştir. Uzatmayalım, «Vay bubam, vay dedem!» deyi karşılamış bunu Ehmet bey. Sen böyle böyle kahraman ol da, kırk yıldır aç mısın tok musun soran olmasın ha? Valla, böylesi Anayasanın uruhuna dokunur, Cumfuriyetin namusuna dokunur, demiş. Biz gazilerimize kıyamayız, onları makinelere hep önden bindirir, tramvayda yer veririz ve de katiyen dilendirmeyiz, demiş. Ossaat elcep ederekten çekivermiş cüzdanını, cüzdan da cüzdan ha diyor Gazi Omar, derinin kadifesi, pufböreği gibi de kabarık... Aha sana 500 pangonot deyip tutuşturmuş bunun eline. Omar fukara da beşyüzlüğü daha ilk görüyo. Bakmış şöyle bi, beşyüzlük pangonot dediğin koynundaki gazilik beratından daha böyük. Gazi Paşanın tasviri de üstünde. Bi yanında da, madalyadaki gibi, gün doğuyo...»

«Gündoğmuş desene Omar dedeye...»

«Çok bi gücüne gitmiş Ehmet beyin canım. Hâşaa demiş, ne dimek bu memlekette seksenlik bir gazinin dilenmesi? 120 bin kahramana İstiklâl Madalyası verilmiştir bizde, deyi söylenmiş. Bunlardan kala kala 6.500 kişi kalmıştır. Hepsi de kocamış, hepsi de yoksul. Böyle koyanlar utansın. Kaç paraymış sanki bu «canlı tarihler»e mayiş bağlamak? Hemen alıp götürün bunu ordu kooperatifine, tepeden tırnağa giydirsinler, faturasını benim adıma yazsınlar ve de otobos biletini alıp Suvaza yollasınlar, kanunun çıkmasını varsın orda beklesin deyi bi de emir vermiş. Sözün kısası, öyle de yapmışlar...»

Yaşar dede düşündü kaldı. Köydeşi sakalını bir okşadı onun:

«Yaaa, gördün mü Gazi Yaşar,» dedi, «iş bilenin, kılıç kuşananın... sen daha bekle bakalım.»

«Beklemem gayrı,» dedi Yaşar dede, «Omarı görmeye de gitmem!»
Ve bu sırada şose yönünden gelen motor sesine kulak kabartarak ekledi:
«Seğirt de bakıver şuna, Suvaz makinesi ise, el et de dursun!»
Evet, makine durdu. Gazi Yaşar da bindi. Ver elini Ankara!
Sora sora neresi bulunmaz? Kızılay kavşağında Gazi Ömer'in dineldiği ve de dilendiği yerde, tam bir hafta farkla ve de on yaş farkla yeni bir gazi oturuyordu. Yaşar dede, pabuçlarını kardeş kardeş yan tarafına koymuş, sakat ayağını altına, İstiklâl Madalyasını da asker kaputundan bozma paltosunun yakasına almıştı.
«Gaziye bir sadaka!»
Bir saat kadar geçti. Önüne serdiği mendile bir beşlik atan vardı, onluk atan vardı. Hattâ belki o günün tarih dersinde öğretmeninden Kurtuluş Savaşı kahramanlarını dinliyen ve geçerken belki de harçlığının tümüne kıyarak mendile elli kuruş bırakan bir öğrenci vardı, herşey vardı da, yalnız makine şıraklaması yoktu, gazeteci yoktu ortalıkta...
Gazi Yaşar içten içe «ülen, kulağı delik, gözü pek gazatacıların hepsini de mi mapusa tıktılar» diye düşünürken, mendilin önünde, köydeşinin kuyubaşında târif ettiği gibi, yani Gazi Ömer'in giydikleri gibi, pençeleri parmak kalınlığında gıcır gıcır bir çift ayakkabı belirdi. Gözleri, bu kauçuk pabuçlardan bol paçalara, ordan pantolonun daraldığı dizlere kaydı. Ordan kemerdeki yabancı tokaya. Ordan denizci gömleğine, Ordan da, dudaktaki sigarayı ve tirfil renkli gözleri geçerek alnında USA yazılı şapkaya...
Dikildiği yerde hafifçe sallanan Yanki yüksekten bakıyordu. Ve baktığı yükseklikten attığı tek liralık da dilenci mendiline düşmüştü.
«Okey!»
Cephelerde yediği kurşunlar düşürememişti Gazi Yaşarı. Ama mendile düşen bu lira düşürdü. Ve düştüğü yerden, değneğine de dayanmadan, öyle bir doğruluş doğruldu ki koca gazi, kalkarken bir ucundan tuttuğu mendili de kaldırıma silkeleyiverdi.
«Gidi kösnük it!» dedi Yanki'nin arkasından. «Sen o liranı al da, hamam harçlığı yap!»
Ve pabuçlarını giyip ağır-aksak yürüdü Gazi Yaşar. Kavşakta ilk rasladığı kasketliyi de çevirdi:
«Oğlum,» dedi, «buranın işçi partisi nirde olur?»
«Sen de mi yazılacaksın yoksa dede?»
«Ona yazılmak bizden geçti ya, ikinci kuvvayı milliye deyip duruyorlar madem, varıp ben de gönüllü yazılacağım.»

Nisan, 1967 — *F. E.*

ŞİİR KÖŞESİ

İbrahim Minnetoğlu

Hürriyet

Aşkolsun hürriyet
Getirip seni
Buğday misali
Serpmek istiyorduk
Toprağımıza.

Kan dedin kan verdik
Can dedin can verdik
İnkâr etme insaf et
Mapuslara girmedik mi
Zindanlara atılmadık mı?

En kısa yoldan uçar anılarımız
MAGOSA zindanına
Kemal, kafeste bir aslan örneği
Gezer bir o yana, bir bu yana
Uzamış sakalı hürriyet uğruna.

Öl dedin öldük
Mapuslara girdik
Hürriyet koyduk
İşimizin, gücümüzün adını
Hürriyet! Hürriyet! Hürriyet!

Nerdesin?
Hangi taşın altındasın
Hangi dağın ardındasın
Oğlum hürriyet
Kızım hürriyet nerdesin?

Ne dedin de vermedik sana
İki gözüm . . .
İşte okumuş, okumamış kişimiz
Tümü birden
Esiri aşkın olmadık mı?

Şöyle kolayca
Getirip seni
Fidan gibi, tohum gibi
Dikmek istiyorduk
Tarlamıza bahçemize.

Yaşamıyan çocukların
Yaşar konur adı
Yapmadığımız ne kaldı ki
Hürriyet yerine
Yaşar mı desek adına?

*

Abdullah Mıhçıoğlu

Ellerimiz

Ellerindir toprağı yoğuran
ellerindir var eden yok eden
ellerinle sensin sen
boş kalmasın ellerin yenik düşmesin istersen
elele vermeyi öğren.

Sende var iki bende de iki
diyebildik mi iki kere iki dört
kaynamaz artık tenceremizde dert
ve hiçbir demirden el kelepçe vuramaz ellerimize
ellerimiz ki demir döver
ve çeliğe su verir
kelepçe olmasın istiyorsak o demir
birleştirelim ellerimizi
elverir.

BU SAYFA SİZİN

Oy veren ellerim kırılsın:

AP iktidara gelmeden, refahtan, millet sevgisinden, tasarruf bonolarını kaldıracağından, dar gelirliyi ferahlatacağından bahsedip, meydanlarda haykırdı durdu. Ama iktidara gelince işler değişti. Vaadler propaganda konuşmalarında kaldı. Personel Kanunu için sözüm senettir, dedi. Mart geldi, senedin vâdesi geçti, aylar sonra cüzi bir miktar avuçlara sıkıştırıldı. Derken, elektriğe, şekere, suya, sigaraya, kömüre zam yapıp, memurun avansını burnundan getirdi. Hiç düşünmez ki, bu vatandaşlar ev kirası verecek, yiyecek, içecek, yakacak ve çocuklarını okutacaktır.

Şimdi AP-ye oy verenler bin kere pişman! Biz, söylediklerini yapabilecek başbakan görmek istiyoruz. Millet buna muhtaç, oy toplamak için her aklına geleni söyliyene değil! Oy veren ellerim kırılsın!

Seval Çapanoğlu — Bakırköy

*

Zam kazığı:

«Demire, çimentoya, kömüre zam yaptıktan sonra, diğerlerine haydi haydi yapılır!» diyorlarmış AP-liler. Anlaşılan, halkın en son katığı olan tuz, ekmekten sonra, şimdi dertli köylünün karanlığına bir ışık saçan gaz lâmbasını da yakamaz olacağız. Mecliste şimdi bizim bu titrek aydınlığın devam edip etmemesi konusu da tartışılmış . . .

Arkadaşlarımızla düşünüyoruz. Herşeyimiz koyu bir karanlık içindedir. Akşamları yakabildiğimiz gaz lâmbasını da bundan sonra yakmayıveririz, ne olacak yani? Her meselemiz aydınlandı da, bir akşamlarımız mı kaldı?

Memleketi bir zam furyası kapladı. Ve şimdi bindirdikçe bindiriyorlar üstüne. Bırakın, biraz daha bindirsin AP-liler bakalım. Elbette bizim de bindireceğimiz gün gelecektir. Onlar yine bize boyunlarını kırıp gelecekler. «Oy!» diyecekler. O zaman biz de kendilerine «Oyna!» diyeceğiz. Çünkü bizler karanlıkta bundan böyle oynayacağız. Sanmasınlar ki, seçimlere daha iki yıldan fazla var. O zamana kadar biz yine vatandaşın aklını çeler, elinden oyunu alırız, demesinler. Yağma yok, beyler! Sen ithalâtçıya, ihracatçıya, toprak ağasına, büyük tüccara vergi koymaktan kork, sonra gel benim tuzuma, gazıma zam yap! Ondan sonra da benden yine oy iste! Biz bir kere esaslı kazıklandık. Bu kazığın acısı kolay unutulur cinsten değil beyler, artık köylü uyanıyor! . . .

Selim Gökçe — Balıköy

*

Muma zam var mı?

Halkın zamlardan rahatsız olmaması için esnafa etiket mecburiyeti konacakmış. Etiket değil, ışıklı tabelâ mecburiyeti koysanız, faydası yok. İşte on günde değişiveren fiyatlar: Peynir 9 lira idi, 10 lira oldu. Sığır 10 dan 12 ye çıktı. Patates 150 idi, şimdi 2 lira. Pirinç 3 liradan 3,50 ye çıktı. Sıra pastırma 16 idi, 20 lira oldu. Uzun uzun saymaya lüzum yok. Bizim büyükler balo eğlencelerinden bunları zaten görmez. Demirel, baloda bir de «Param, param!» diye şarkı söyler. Biz dar gelirliler, biz emekliler, bu durum karşısında, pahalanmadıysa birer mum alıp derdimize yanalım.

Hasan Ramiz, Em. Başkâtip — İstanbul

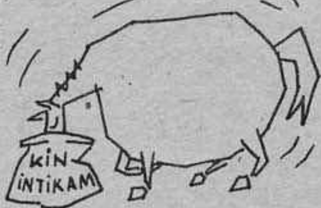
"TÜRLÜ ÇEŞİT"

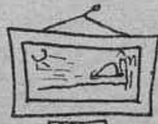

"ATIN ÖLÜMÜ ARPADAN OLSUN"

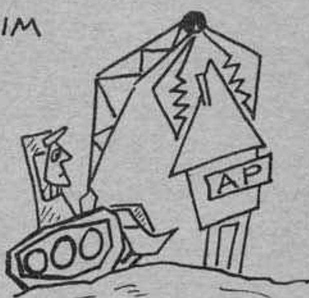

KİN
İNTİKAM
ZAM...

VE YIKIM

DEMİREL "ASLAN PAYI" BİZİMDİR DEDİ..

Fiyatı 50 kuruş